

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 10. & seqq. de aliis ex Augustino

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

lib. 12. de
Gen. ad
lit. c. 33.

opinionem exhibet etiam posterius testimonium à Bellarmino citatum sequentibus verbis: *Christi animam venisse usque ad ea loca, in quibus peccatores cruciantur, ut eos solveret à tormentis, quos esse solvendo occulta nobis sua iustitia iudicabat, non immerito creditur; quomodo enim aliter accipiendum sit, quod dictum est, quem Deus suscitavit ex mortuis, solutis doloribus Inferorum, quia non poterat teneri ab eis, non video, nisi ut quorundam dolores apud Inferos eum solvisse accipiamus eâ potestate, quâ Dominus est, cui omne genu flectitur caelestium, terrestrium & Inferorum, per quam potestatem illis etiam doloribus, quos solvit, non potuit teneri.* Hæc cum ita se habeant, nihilo tamen minus priorem Augustini de ipsâ Christi personâ explicationem *Sanctius* antehabuit, ea, quæ ad ejus illustrationem pertinent, probabilia iudicans, ut ut longè probabilius adhuc existimaverit, sermonem hic Apostolo non esse de his doloribus, qui quoquomodo apud Inferos sustinentur, sed de aliis, qui propter acerbitatem hyperbolicè inferni, vel clarius infernales dicuntur; cum dolor, quem passus est Christus, tantum habuerit acerbitatis, ut, si uspiam alius, Inferni dolor appellari potuerit, & hinc sensum Petri verborum esse, Christum acerrimis doloribus perfunctum esse excitatum. *Tirinus* quoque posthabita posteriore Augustini Sententiâ priorem amplexus apertissimè adprobavit, eo quod ipse interpretationem, quam Bellarminus Augustino præter rationem adfinxit, apertissimè reprobavit.

Ad *nonum* & ultimum ex Novo Fœdere pro eodem Igne Purgatorio locum, illud solum notari meretur, quod & hic Bellarminus non sine furo egerit. Exhibet is egregium de Statu Exaltationis Christi testimonium, scilicet accepisse eum nomen super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium & inferorum. Ut videatur hic locus ex Sententiâ Augustini Purgatorio Igne favere, scribit Bellarminus, *Augustinum hoc uti loco.* Sed fucus est, ut dixi, quo Lectori perversum voluit, Augustinum ex eo Ignem Purgatorium vidisse; qui, ut hoc fucus sit loco, quod ex laudato proxime testimonio negari non potest, non tamen in hunc finem eo usus est, ut Purgatorium exindè ostendat, sed ut Christus ostendatur esse Dominus universalis, cui nemo non subiectus ex omnibus in Cælo, Terrâ & apud Inferos degentibus, de quibus ipse Bellarminus, quæ Veritatis Evangelicæ vis est, fateri debuit, quod non improbabiler *Dæmones accipiantur, Esthio etiam agnoscente, esse communem omnium penè Interpretum expositionem, per Inferos quidem significari Dæmones catrosq; damnatos, quorum supplicii locus sit Infernus, sed subiectionem gonustlexionis nomine significatam intelligi generaliter, quâ nimirum quis alicui subicitur, sive libenter ac spontaneè, quo modo Cælitates omnes in nomine Iesu totâ mentium humilitate genuflectunt, sive etiam coactè, quatenus ita subiectus est, ut resistere non possit, qui modus Dæmonibus & in universum damnatis competat, id quod pluribus S. Scripturæ testimonibus illustratur.* Atque ita hæcenus satis superque est demonstratum, nullum ex utriusque Testamenti libris oraculum posse ostendi, quod iuxta explicationem Augustini illud exhibeat Purgatorium, quale in oculis Papæorum ardere videtur, adeoq; ad mentem quoque augustissimi huius Doctoris dici posse, quod priori Seculo *Picherellum*, celebrem Sorbonicam scripserit in Vindiciis Anti-Thomisticis monui, *Purgatorio fovendo, imò ne excitando quidem, nullis omnibus Bibliorum Sibvis ligna inveniri.*

CAPUT DECIMUM & seqq.

DE

Aliis ex Augustino testimoniis.

Duplicis ea exhibet generis Bellarminus, unius quidem, quibus probet, orationes olim in Ecclesiâ, nominatim Augustini tempore, pro defunctis fuisse factas; alterius autem, quibus apertissimè Ignis Purgatorius ostendatur. Ad prioris generis vel speciei testimonia pertinent, quæ caput proxime antecedens habet, in quo Conciliorum Decreta sistuntur, quorum pleraque non nisi de his orationibus pro defunctis agunt; contra quas dum *Petri Martyris* exceptiones diluere studet, varia eundem in finem ex Augustino pro earum commendatione colligit Bellarminus, id imprimis

de curâ
pro mort.
cap. 1.

urgens, quod de recepto earum usu communi scripsit: *Si nusquam in Scripturis Canonis omnino legeretur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret,*

authoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ DEO ad Ejus Altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio defunctorum. Addit ex eodem Sancto Patre, insolentissimæ esse insania, disputare contra id, quod universa facit Ecclesia. Subjungit ejusdem de harum orationum & Intercessionum usu testimonium, an scilicet profint animabus defunctorum preces Ecclesiæ, scribentis, prodesse illis, qui in hac vitâ non fuerunt valde mali, & qui meruerunt, ut sibi prodesent; non autem illis, quæ fuerunt valde mali, & proinde nihil tale meruerunt. Et quia hanc in specie exceptionem non parum momenti habere existimavit Bellarminus, quæ Ecclesiam pro Martyribus & aliis in Statu Beatitudinis extra controversiam viventibus orare perhibetur, idè ex eodem Augustino Ecclesiam tale responsum stitit suppeditantem: Idè ad ipsam Mensam non sic Martyres commemoramus, quemadmodum alios defunctos, qui in Pace requiescunt, ut etiam pro eis oremus, sed magis, ut orent ipsi pro nobis. Alia accedunt loca Sancti Patris, ad quæ Bellarminus ratione orationum pro defunctis provocat, ea inprimis, quæ ex laudato Eiusdem de curâ pro mortuis libro desumuntur, undè sequentia in rem suam laudat: Cum recolit animus, ubi sepultum sit charissimi corpus; & occurrit locus nomine Martyris venerabilis, eidem Martyri animam dilectam commendat recordantis & precantis, adfectus; qui cum defunctis à fidelibus charissimis exhibetur, eum prodesse dubium non est. Et post aliqua: Non sunt præmittenda supplicationes pro Spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christianâ & Catholicâ societate defunctis, tacitis etiam nominibus quorumcunque, sub generali commemoratione suscepit Ecclesia, ut, quibus ad ista defunt Parentes, aut filii, aut quicunque cognati vel amici, ab unâ eis exhibeatur piâ Matre communi. Quæ alia magno satis numero loca citat Bellarminus, verbis tamen non expressis, cum idem, nec aliquid amplius vel singulare habeant, brevitatis studio nunc omittuntur, transitu interea facto ad posterioris generis testimonia, quibus Augustinum apertissimè Purgatorium adseruisse statuit Bellarminus, nominatim de morte infantis baptizati ita scribentem: Non tantum penis non preparatur æternis, sed nec ulla post mortem purgatoria patitur tormenta. Accedit, Eum de adultis fidelibus, qui cum levibus decedunt peccatis, hunc in modum censuisse: Tales constat ante Iudicii diem per temporales pœnas, quas eorum Spiritus patiuntur, purgatos, Ignis æterni supplicii non tradendos. Et alibi: Qui temporalibus pœnis digna gesserunt, per Ignem quandam purgatorium transibunt, de quo Apostolus inquit, salvus erit, sic tamen, quasi per Ignem. Et iterum: Qui forte agrum non coluerit, & spinis eum opprimi permisit, habet in hac vitâ maledictionem terra sue in omnibus operibus suis, & post hanc Vitam habebit vel Ignem purgationis, vel pœnam æternam. Tandem: Quia dicitur, salvus erit, ille Ignis contemnitur, ita planè, quamvis salvus per Ignem; gravior tamen erit ille Ignis, quam quidquid possit homo pati in hac vita. Addit ad hæc Bellarminus, ut Augustinum contra quasvis exceptiones pro Igne Purgatorio statuentem sistat: Cum Augustinus aliis in locis dubitari posse dicit & queri, an post hanc Vitam anime torquantur Igne purgatorio; non dubitat de pœnâ animarum, sed de modo & qualitate. Nam in priore loco solum dubitat, an ignis purgatorius idem sit in substantiâ cum Igne gehennali; in posteriore autem, an post hanc vitam anime urentur Igne illo doloris de amissione temporalium, quo hic uri solent, cum rebus valde dilectis carere coguntur.

Ut de posterioribus hisce Augustini testimoniis, quibus Eum apertissimè Ignem Purgatorium statueret dicit Bellarminus, primùm dicamus, illud in genere venit repetendum, quod supra non semel in examine locorum utriusque Testamenti debuit observari, Augustinum probabiliter quidem statuisse aliquem Purgatorium Ignem, sed non jam animas mortuorum torquentem, ut Papæ videtur, sed in die Iudicii demum extremi eas purgaturum, cui quendam alium anteposuit Ignem adfectionum temporalium, per quem homines in hac etiam vita aliquatenus purgari statuit. Hæc non sine causâ dici, testimonia superius citata & contra iniquas Bellarmini detorsiones vindicata satis testantur superque. Et si id observetur non difficile erit, ad hæc quoque loca sufficienter respondere, ut manifestum fiat, in Augustini oculis Ignem Purgatorium, qualem Papæ accendere conantur, fuisse invisum ac omninò incognitum. Et in specie primum Augustini testimonium de morte Infantum baptizatorum ita intelligi debere, ibidem clarè indicatur per sequentia: Quisquis cupit pœnas evadere sempiternas, non solum baptizetur, verum etiam justifi-

NB.
vid. Dal-
læj. de Pœ-
nis & Sa-
tisfact.
Pag. 424.

ficitur in Christo, ac si verè transeat à Diabolo ad Christum: purgatorias autem penas nullas opinetur futuras, nisi ante illud ultimum tremendumque Iudicium. Ut non urgeam, quod aliis circa hujus loci sensum observare placuit, Augustinum ea intellexisse tormenta purgatoria, quæ non Catholici, sed Platonici & Platonem secuti Origenistæ defendebant. Cum enim contra istos illà libri parte disputet Augustus Doctor, non debere absurdum videri, ut, quæ illi vel constituebant, vel ex suo Dogmate constituere poterant, rejecerit Sanctus Pater. Nam cum isti illud prius, quod de æternis dicit pœnis, admitterent, à quibus hanc ætatem multò magis submovebant, quam cæteras; Augustinum, ut totum eorum excluderet delirium, tormentis etiam purgatoriis infantes baptizatos exemisse, ne quis ex illo errantium grege exciperet, ipsam quoque ætatem illam, tametsi æternarum pœnarum expertem, non fore tamen à Purgatoriis immunem, quibus carnalis & animalis eorum natura excoquatur & resingatur, atque hinc velut hanc Exceptionem præoccupando in proximè sequentibus adjecisse: *Sufficit enim sola spiritualis generatio, ne post mortem obstit, quod carnalis generatio cum morte contraxit.* De secundo testimonio ex eodem libro actum est sub initium Examinis locorum Novi Fœderis, atque ex Ludovico Vive ostensum, verba, quæ Bellarmino Igne Purgatorium satis manifestè visa sunt ostendisse, ad Textum Augustini non pertinere, sed aliundè intrusa esse. Ad tertium ergò testimonium ut veniamus, id ante omnia notari debet, quod non indubium sit, sed de aliquà suppositione suspectum, ex eo videlicet Homiliarum numero, quarum paucissimas pro genuinis Possidium in Indiculo agnovisse, ipse testatur Possévinus, interque eas hanc non referri, ex quâ Bellarminus hoc testimonium desumpsit; ut non dicam, etiam si Patrem agnosceret Augustinum, non tamen de Igne Purgatorio id loqui, quem Papatæ fingunt, sed quem in die Judicii animas purgaturum probabiliter statuit Augustinus, ut dictum. Circa quartum hoc observandum est, legi illud in tali Scripto, quod ab Augustino neque Episcopo, neque Presbytero, sed Ministerii adhuc Candidato, ut hodie solemus loqui, & Theologiæ studioso fuit profectum, in quo videtur vires suas contra Manichæorum errores experiri voluisse, quid valeant, vel quid reculent ferre, in eâ nimirum ætate constitutum, quâ Origenistarum opiniones nondum planè seposuit, quibus alii etiam non ineruditi præbuerunt consensum. Res autem ei in toto hoc opere fuit cum Manichæis, communibus tum cæterorum, tum in specie Origenistarum hostibus. Ita utrorumque Sententiam, cum pro utrisque pugnaret, expressit, lite de æternitate pœnarum misâ, quæ nihil ad præsens Institutum faciebat, defenditque ex omnium, qui se Catholicos & à Manichæis alienos profitebantur, Dogmate, veram inveniri Sententiam, homini lapsò à Creatore dictatam, *In sudore vultus tui comedes panem tuum.* Nam & bonos cum labore agrum suum, id est, animum excolere, tametsi post mortem quiescant & reprobos, quibus in luxu & desidâ per summam inertiam traducitur ævum, habituros post mortem vel Ignem purgationis, ut quidam *Originem* secuti existimabant, vel pœnam, ut cæteri, æternam. Ostendunt hæc clara Augustini verba, quibus hanc Explicationem notanter obliquit, scribens: *Ita nemo istam evadet Sententiam, sed agendum est, ut saltem in hac tantum vitâ sentiatur.* Quod verò Augustinus Sententiam *Origenis* hic non oppugnaverit, causa forsitan est, quia vel propositi ratio id non exegit, vel Ipse eam tum temporis non ad eò statuit improbabilem, aliàs Eum in hoc opere non semel imitatus, ut eò majori adparatu Sacræ Geneleos historiam, quam Manichæi non parùm deturpaverant, ab eorum sarcasmis & obtreccionibus vindicaret. Etsi autem videatur hæc in *Retractionibus* suis, unâ cum pluribus aliis, etiam momenti minoris, corrigere meritò debuisse, nisi constanter huic Sententiæ videri voluerit inhæsisse; agrè tamen ferri non debet, id ab Eo non factum, si cogitemus, etiam alios, qui Ejus exemplo scripserunt *Retractiones*, Bellarminum imprimis, non omnia specietenus attingisse, quæ corrigenda videbantur, multa singulari studio præmittentes, ne nimia emendationem copia omnis autoritas detraheretur Scriptis, quæ non omnino abolita, sed eomet ipso modestè Lectori voluerunt commendata. Quæ ad quintum pertinent locum, ex parte jam fuerunt observata sub initium Examinis testimoniorum ex Veteri Testamento. Hic illud solùm observari meretur, verba à Bellarmino laudata nihil amplius exhibere, quam gravissimum illius Purgatorii Igneis ardorem, quem in die Judicii animas purgaturum ita statuit, ut neminem ad suæ hujus Sententiæ acceptationem voluerit coactum, ut ex duobus testi-

monis

monii sequentibus constabit, ad quæ, utpotè Ignem Purgatorii Papisticum non parum obscurantia, Bellarminus respondere quidem conatus est, sed pro more in vanum. Quod enim de priore dicit, Sanctum Patrem in eo dubitare solum, *an Ignis purgatorii idem sit cum Igne Gehennali quoad substantiam*, falsum scribit testimonium, idque Augustino adtribuit, quod illi in mentem non venit. Ipsa Augustissimi Doctoris verba superius prolixè fuerunt descripta, ex quibus nihil tale exsculpi potest, quocunque etiam modo ponderentur. Respondere nimirum & hic aliquid pro more voluit Bellarminus, quamvis non ad rem, modò ne fraus apertè pateat. Quod autem de posteriori testimonio, itidem supra jam citato, respondet, Augustinum in eo saltim dubitare, *an post hanc vitam animæ urantur Igne illo doloris de amissione temporalium, quo hic uris solent, cum rebus valdè dilectis carere coguntur*; aliquid dicit quidem Bellarminus, sed nihil contra Evangelicos, hoc Augustini testimonio utentes, verum contra semetipsum. Si enim dubitavit de hoc Igne doloris, cur non de ipso Igne Purgatorio, quem in die Judicii animas purgaturum non improbabiler statuit, dubitasset, cum de uno æquè ac de altero non nisi dubitanter ac multà cum hæsitacione scripserit, ut ex citatis jam ante Testimoniis est videre.

Ad prioris nunc generis testimonia ut deveniamus, ea nimirum, quæ de orationibus & Intercessionibus pro defunctis agunt, repetere hic prolixè opus non est, quæ de earum origine & usu in Ecclesiâ Veteri inter & ante omnes ferè alios *Chemnitius* vid. Exam. Conc. Trident. part. III. pag. m 111. seqq. conf. Picher. opus. p. 152. & seqq. noster, more suo, accuratissimè observavit, & post Eum plures alii eum in finem notarunt, ut ostenderent, nullam ex hisce precibus ad Ignem Purgatorium, quem Papæ fingunt, legitimam esse consequentiam; pauci tantum nunc lubet addere ex eorum numero, quæ celebris quidam Scriptor in Antiquitate Ecclesiastica non parum versatus, paucos ante annos in peculiari Tractatu, quem de *Veterum Oblationibus pro defunctis* scripsit, ex antiquis pariter & hodiernis Ecclesiæ Doctoribus in satis bonum redegit & collegit ordinem, quædam non ubivis obvia nec omnibus nota Lectori proponens. Præter alia illud in primis observationem meretur, quod de usu Precum pro defunctis agens, contra singularem quandam *Antonii de Dominis* cap. II. p. 84. seqq. opinionem circa Originem earum notavit. Existimavit is, eas in hunc finem ab initio introductas, *non ut pro mortuis, sed pro moribundis & animam agentibus sub extremâ mortis vel vite horâ à circumstantibus dicerentur, verum à moribundis postea translatas ad mortuos*, quod Ecclesiâ in privatis morientium ædibus angustisque eorum cubiculis commodè minus convenire, & postremum hoc Charitatis officium præstare potuerint; & hinc, quod moribundo debebatur, mortuo in Exequiis esse perfolutum. Sed benè monuit laudatus Author, id quod celebri aliàs huic Viro dubium fuit nullum, dubium habere vel maximum, cum nupiam eæ precum formulæ, quas Ecclesiâ pro defunctis habuisse legitur, apud moribundos inveniantur usurpatæ, nec id ullo vel unius prisici, vel recentioris etiam Scriptoris testimonio confirmari possit, ac proinde opinio hæc vel novitate suâ sit falsi suspecta; ratione in primis ab angustia cubiculi parum valente ac nimis angustâ, dum prisicis fidelibus quotidie ad sacra publicè convenientibus, etsi Ecclesiâ moribundi cubiculum ingredi non potuerit, potuerit tamen exinde ad Ecclesiâ mitti, & potuerint ad Sacra hæc quotidiana collecti fideles rogari, ut animam moribundi DEO commendarent, more hodiernum inter Evaagelicos recepto. De utilitate precum pro defunctis & quidem ob impenitentiam damnatis sequentia ibidem ex eodem Antonio de Dominis citantur: *Etiam pro damnatis usus fuit aliquando ferè universalis, fundere in Ecclesiâ proficuas orationes, non quidem ex Origenis errore, qui preces pro damnatis ad eò censuit proficuas, ut possent damnatum à suppliciis Inferni penitus eruere; sed quod talibus precibus minui cruciatu damnatorum aliquantisper putaverint, manente tamen supplicio aeterno.* Circa hoc testimonium illud præsertim videtur censuram mereri, quod hic mos orandi pro damnatis dicatur ferè universalis & œcumenicus, sine sufficienti tamen demonstratione ex Authoribus, qui testimonium dicere debebant. Et ad quem modum *Antonius hic de Dominis* Orationes in Ecclesiâ Veteri factas fuisse censet pro defunctis jam damnatis, ad impetrandam à DEI clementiâ aliquam poenarum Inferni mitigationem; Ita etiam eas non fuisse inutiles pro defunctis jam Beatis *videlicet ad honorem ipsorum & gloriæ accidentalis vel accidentale incrementum à DEO tanquam gratiosissimo Bonorum operum æstimatore vi factæ promissionis impetrandum.* Et quia fide-

les etiam cum aliquibus peccatis levioribus ex hac discedere vitâ crediderunt aliqui Veterum, hinc circa earum remissionem post mortem idem Antonius de Dominis ibidem legitur peculiarem habuisse opinionem, scribens: *Non est absurdum fateri, peccata leviora, si quæ in hac vitâ quoad culpam remissa non sunt, post mortem remitti, idque paulo post obitum, dum pia & religiosa Exequia peraguntur, virtute Intercessionis Ecclesiastica, in precibus publicis, iis præsertim, quæ ad sacramentum synaxin. Addit, Siquidem Ecclesia perpetuò oravit pro defunctis & obtulit, ab Apostolis etiam edocta; pie credi posset, Deum vel in mortis puncto talibus venialia remittere peccata, condonando ea nomine Ecclesia propter prævisas intercessionem, vel paulo post mortem aliquâ datâ morula, antequam in Cælum inducantur; non enim necesse est, in unico instanti animas statim ex corpore egressas ad suum pervenire terminum.* In quâ Sententiâ præter id, quod Ecclesiam ab Apostolis edoctam perpetuò oravisse pro defunctis & obtulisse ex merâ statuitur conjecturâ, hoc etiam meritò venit animadvertendum, DEUM ob prævisas Ecclesiæ preces homini peccata vel in ipso Mortis puncto, vel paulò post mortem remittere, cum id nullâ Scripturæ autoritate possit demonstrari. Locum Augustini classificum & in hac Quæstione vexatissimum quod attinet, quo Sacrificia sive Altaris sive quarumcunque Eleemosynarum, quæ pro baptizatis omnibus defunctis offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones esse dixit, pro non valde malis propitiationes, pro valde malis, etsi non adjumenta mortuorum, qualescunque tamen vivorum consolationes; utur Antonius de Dominis non adeò clarum esse putaverit, quomodo Augustinus intellexerit vel intellectum voluerit, quod preces & oblationes pro defunctis non valde malis sint propitiationes, videlicet, ad remissionem culpæ venialium, num ad aliquam pœna remissionem, vel ad aliquid aliud habeat respectum, monuit tamen laudatus Scriptor, preces & oblationes pro defunctis ab Augustino dici propitiationes, non quod per eas DEUS nondum placatus sit placandus, sed quia per Eleemosynas pauperibus nomine defuncti datæ ipse defunctus sibi apud DEUM patronos & intercessores conciliari creditur, qui suis DEUM precibus implorent, ut defuncto Benefactori in Cælo magis propitius & in die novissimo clementior adparere velit. Alia hujus generis eo præter, quæ ibidem circa has pro defunctis preces observantur, cum hæc pauca possint sufficere, ut intelligamus, ab hoc usu precum apud antiquos derivari non posse Ignem purgatorium, qualem Papæ ex iis sequi contendunt. In specie autem, ut ad Augustini de iis loca breviter aliquid dicatur, sicut supra non semel fuit ex Sancto Patre agnatum, disputare contra id, quod universa facit Ecclesia, insolentissima esse insania, ita videre non licet, quâ ratione Ecclesia dici possit statuisse Ignem Purgatorium, quia in precibus ad Altare locum habuit *commendatio defunctorum*, utpote quæ non tam intercessoria vel alicujus boni impetratoria, quàm debita erga DEUM gratitudinis declaratoria & ad Imitationem exhortatoria dici potest, id quod unde etiam manifestum esse potest, dum Augustinus de memoriâ Martyrum ad Altare scribit, *eam non idè fieri, ut pro iis oretur, sed magis ut orent ipsi pro nobis, ut eorum vestigiis adheramus;* qui Doctor augustissimus expressè scribens, Supplicationes pro omnibus in Christianâ & Catholicâ Societate defunctis; *tacitis etiam nominibus quorumcunque, sub generali commemoratione fieri, nullo planè modo Ignem Purgatorium, in eorum culinis ardentem, qui verè pro eo tanquam pro Aris & focis pugnant, accendere voluit, nisi communem eum omnibusque sustinendum docuisse Ecclesiam dicere velimus, quod tamen dici non posse in propatulo est.*

Euchir.
cap. 110.

vid. Pi-
cher. o-
pusc. pag.
159. & 160.

Tracl. 49.
in Joh.
lib. V.

Hypogn.
ultra med.

in Pfal. 31.
vel 32.

Accedunt diversa quinque loca Augustini, Purgatorium Ignem Papæum omninò extingventia, quamvis ea omni vi Evangelicis eripere, inque sensum planè alium detorquere conetur Bellarminus. Videamus eo ordine, quo ab Ipso sunt proposita, subjunctis postmodum Ejus contra eorum vulgorem responsis. Primus hic est: *Habent omnes anime, cum de Seculo exierint, diversas receptiones suas; habent gaudium boni, & mali tormenta. Sed cum facta fuerit resurrectio, & bonorum gaudium amplius erit, & malorum tormenta graviora, quando cum corpore torquebuntur.* Secundus: *Primum locum fides Catholicorum Divinâ autoritate credit regnum esse Cælorum, secundum verò Gehennam, ubi omnis apostata vel à Christi fide alienus æterna experietur supplicia; tertium penitus ignoramus, imò nec esse in Scripturis sanctis invenimus.* His verbis similia alibi non semel apud Augustinum legi additur. Tertius: *Si DEUS rexit peccata, noluit advertere; si noluit advertere, noluit animadvertere; si noluit animadvertere, noluit punire, noluit agnoscere, maluit ignoscere.* Quartus à Bellarmino non

non plenariè expressus: *Morum corrigendorum nullus alius, quam in hac vitâ locus; nam post hanc vitam quisque id habebit, quod in hac sibi met conquiserit.* Quintus huic parallelus est & per omnia similis: *In quo quemque invenerit suus dies novissimus, in hoc eum comprehendet Mundi dies novissimus; quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo judicabitur.* Et post aliqua: *Per hoc vigilare debet omnis Christianus, ne imparatum inveniat eum Domini adventus; imparatum autem inveniet ille dies, quem imparatum invenerit sue hujus vitæ ultimus.* Possent quidem alia adhuc ex Augustino loca contra Ignem hunc Purgatorium colligi & produci, quæ tamen, quia ejusdem sunt sensus cum laudatis, vitandæ prolixitatis gratiâ prætermittuntur, nobis in eo jam ex debito occupatis, ut videamus, an Bellarminus aliquid contra hæc loca potuerit excipere, quæ vim eorum enervent, nobisque eripiant. Et quidem ad primum respondet: *Gaudium & requiem dari statim à morte omnibus, qui in Charitate decedunt, cum certifiani sue Salutis æternæ, quod ingens adferat gaudium; non tamen eodem modo dari istud gaudium, sed diversimodè pro meritorum diversitate.* Quibusdam dari sine doloris admixtione, quibusdam non sine temporalium pœnarum admixtione, ut idem Augustinus sæpissimè docet. Sed operæ fecisset pretium Bellarminus, si hanc pœnarum temporalium mixturam, quam Beatis etiam post mortem evenire fingit, unico saltem Augustini testimonio confirmasset, id quod Eum sæpissimè docuisse scripsit. Ex cujus defectu mixtura hæc per se cadit, ac Gaudium in verâ Fide morientibus, etsi non ex omni parte perfectum & plenariè consummatum, purum nihilo-minus atque sincerum, sine omnidoloris admixtione, concedi cum Augustino, ipsâ imò Scripturâ piè credimus. Ad Secundum, non obstante dubiâ libri autoritate, quam Evangelici quoque agnoscunt, respondet, loqui Eum de locis æternis; agere enim contra Pelagium, qui tertium pro parvulis non baptizatis invenerat locum, quos volebat fore beatos Beatitudine quâdam naturali extra Infernum & extra Regnum Cælorum. Quod autem non negaverit Augustinus tertium locum post hanc Vitam, ex eo posse intelligi, quod Fides Catholica doceat, præter Cælum & Infernum ante Christi passionem fuisse Sinum Abrahæ, ubi debebant anime Sanctorum Patrum. Atqui meminisse debebat Bellarminus, doctrinam de Limbo Infantum non adeò procul abesse à Pelagianorum sententiâ, contra quam hic egisse Augustinum scribit, si non eadem est omnino. Certè si tertium aliquem locum quoad temporales etiam pœnas post mortem agnovisset Augustinus, contra Pelagianos agens, non ita absolute Fidem Catholicorum Divinâ autoritate fundatam penitus ignorare tertium aliquem locum præter Cælum & Infernum scripsisset, addens, eum in Scripturis Sanctis non inveniri. Nec ineptè ad marginem hic Purgatorium posuit Erasmus, ut Bellarmino visum, cum & Parisienses ante hoc Seculum Augustini operum Editores illud Marginale expresserint, non facturi, si contra mentem Sancti Patris ab Erasmo adpositum fuisset, agnoscente nimirum, si tertium aliquem locum Fides Catholica penitus ignoravit, Ignem quoque Purgatorium ignorasse, ut potè qui nec ad Cælum, nec ad Infernum proprie referri possit. De cætero, quod Bellarminus de Sinu Abrahæ, tanquam tertio quodam loco & Statu Patrum Ver. Testam. ante Christi passionem habet, quasi doctrinâ Fidei Catholicæ, principium petit, quod adhuc demonstrationem desiderat, nescio, an sufficienter exhibendam, de quo aliàs. Ad tertium respondet, loqui Augustinum de pœnâ non temporali, sed æternâ; quod enim pœnam temporalem requirat DEUS, Doctorem augustum alibi docere. Sit ita, legatur alibi apud Augustinum, vel ad demon-
Tract. 124
in Joh.

nullum alium quam in hac vita locum esse morum corrigendorum, & quod notandum venit, quemque post hanc vitam id habiturum, quod in hac vita sibi conquisierit, quo nihil clarius dici aut scribi potuit, ut adeo nihil ad rem omnino faciat, quod Bellarminus per justorum à flagitiosis, leviumque peccatorum à flagitiis distinctionem efficere laboravit, Augustino id partim per particulam exclusivam, *nullus*, partim per particulam universalem, *quivis*, satis notanter eludente, ac ita manifestè Sententiam exponente, ut mirum sit, ausum fuisse Bellarminum, Soli offundere tenebras, per se facili operâ dispellendas. Ad quintum respondet, *Augustinum significare, post hanc vitam non crescere merita vel demerita, & idèò judicandos omnes vel ad Gloriam vel ad Gehennam, & ad majora vel minora premia vel tormenta, prout eorum opera fuerint ante mortem.* Si & hic Bellarminum singulari studio pervertere Augustini mentem voluisse dicamus, nullam ei injuriam faciemus; adeo enim clara iterum & perspicua sunt Ejus verba, ut nullam planè obscuritatem admittant, præprimis, si ex productione hypothese, quæ examen adhuc prolixius requirunt, qualis est de incremento meritorum Gloriæ, qualia in se nulla veri fideles agnoscunt, omnia quæ habent & olim sunt accepturi, soli Gratia & Merito Christi ex debito adscribentes.

Atque sic excussis & vindicatis Augustini testimoniis Ignem Purgatorium non illustrantibus, sed quam maximè obscurantibus, si non omnino extinguentibus, constat, Augustinum pro teste hujus Purgatorii Ignis laudari omnino non posse, & Bellarminum in eo labore pro viribus occupatum frustra sudasse. Nunc id præterea venit addendum, quod ad præcedentia duo capita pertinet, nimirum, vindicatio eorum ex Sacra Scripturâ testimoniorum, quæ contra hunc Ignem Purgatorium ab Evangelicis laudari scribit Bellarminus, & ad quæ pariter respondere conatur; quamvis & hic ea tantum attendantur, circa quæ Augustini autoritas commendatur. Primus hoc est: *Cum dederit DEUS dilectis suis somnum, ecce, hereditas Domini!* Ex hoc loco talem ab Evangelicis neci consequentiam dicit Bellarminus: *Non igitur intercedit Purgatorium inter mortem fidelium & cælestis hereditatis consecutionem.* Respondet autem, tractare Psalmum de generali resurrectione, Augustino rectè ita exponente, & hunc esse eorum Verborum sensum: *Cum dederit DEUS dilectis suis somnum, id est, cum dormierint per corporalem mortem omnes Electi, ecce, hereditas Domini, id est, continuo tunc adparebit hereditas Christi, resurgentibus in Gloria omnibus Electis ejus, quæ hereditas est etiam merces ejusdem Christi, qui passione & morte suâ nos adquisivit.* Et æque idem est hereditas & merces, idem filii & fructus ventris; filii enim DEI per adoptionem sunt hereditas Domini, & iidem filii, qui & fructus ventris adpellantur, sunt ejusdem Domini merces. Adde, quod in Textu Ebraico, quem Adversarii Latino præferunt, non habetur, cum dederit, sed, sic dabit. Proinde ruit vis tota argumenti; non enim exprimitur, quando adveniet hereditas Domini. In genere ad rationem argumentationis ex hoc testimonio contra Ignem Purgatorium notari debet, Evangelicos eo non ita uti, uti aliis expressè contra Ignem hunc directis, cum Regii Pfaltis scopus ex toto contextu alium planè videant & agnoscant; sed idèò, quia non inutiliter ex Latinâ Vulgati Interpretis Versione, quæ, ut notum est, apud Papistas pro authenticâ venditur, contra Ignem Purgatorium urgeri posse videtur. In specie autem quoad Augustini Expositionem, illud observandum, ipsum quoque Bellarminum, qui hic ad eam provocat, alibi videlicet in Commentario, eam non aliter exhibere, nisi quatenus aliorum Sententiam respicit, de cætero statuentem, Ebraico Textui conformiter hæc Verba exponi de statu populi & Ecclesiæ Novi Testam. hunc in modum: *Cum dederit dilectis suis Somnum, id est, cum pacem & quietem Dominus populo suo dederit, mittens ad illos verum Salomonem, qui Templum verum, id est, Ecclesiam suam fundabit & propagabit, atque ipsos etiam Imperatores Orbis terræ illi subjiciet, ecce, hereditas Domini filii, merces fructus ventris, id est, ecce, tunc adparebit, quod hereditas Domini erunt filii plurimi, & merces ejusdem Christi Domini erit fructus ventris, filii scilicet plurimi.* Cæteri Interpretes plerique Augustini Expositionem à Bellarmino laudatam non attendunt, alias vel secundum literam, vel secundum Anagogen sequentes. Benè *Muisius* ad mentem regii Pfaltis hæc Verba explicat: *Vt vos frustra fatigamini, vix unquam à laboribus & curis quiescentes; sic Deus is, quos diligit, liberam ac tranquillam mentem, atq. adeo somnum concedit, non otiosos quidem illis & ignavis, sed sic laborantibus, ut se inanibus curis haud exerceant, sed eventum DEO committant, & peracto labore suaviter dormiant.* Aliter

Pfal. 126.
vel. 127.

vid.
Prückn.
ad h. loc.

Aliter Castaneus, *Hilarii*, *Pictavorum* antehac Episcopi in Cathedrâ non ita pridem Successor: *Cum dederit & immiserit Christus dilectis suis* Apostolis, Petro, Jacobo & Johanni, quibus præ cæteris sua committebat arcana, *Somnum & soporem arctiorem* in Horto Gethsemane, ecce, adveniente Judâ Ischariote & turbâ Judæorum, *hereditas Domini*, obventura nobis, in ipso Passionis præludio adparuit, *filii*, scilicet DEI, *merces*, ad humanum genus reparandum, qui est *fructus ventris*, Beatissimæ Virginis Mariæ, in Cruce suspendendus. Post omnes alios *Franciscus Carriere*, *Minorita*, hæc habet: *Extendunt Interpretes ad omne opus, quod molitur homo, ita ut nec familias, nec urbes, nec proles parari vel servari posse doceant citra DEI favorem.* Addo, *hic increpari mortales de nimia sollicitudine temporalium, vel Verbi DEI Concionatores de nimis vigiliis in verboso & moderno adparatu Sermonum argui.* Plures non adduco, ab Augustini Sententiâ hic secedentes, cum præter Bellarminum hi etiam doceant, in Psalterii præsertim Explicatione Augustinum non semper Spiritus Sancti mentem esse adsecutum, & hinc non necessariò sequendum.

Alia nunc videamus & vindicemus Dicta, quæ ab Evangelicis contra Ignem Purgatorium citari solita Bellarminus ex autoritate Augustini ad alium trahere nititur sensum, inter quæ numero & ordine quartum hoc est: *Cum aversus fuerit impius ab impietate sua, omnium iniquitatum ejus non recordabor, dicit Dominus.* Inde contra Purgatorium ita arguit scribit Bellarminus: *Quomodo non recordatur DEVS iniquitatum Anticorum suorum, si eas tam severè in Purgatorio punit?* Et respondet præter alia, vel dicit responderi posse, *recordari iniquitatum esse quidem punire, sed punire in æternum.* Nam cum ibidem legimus, si justus averterit se à Justitiâ, omnes Justitiæ ejus non recordabuntur; *Cogimur ita exponere, ut dicantur Justitia tradi oblivioni, non, quod non remunerentur temporali aliquo premio, sed quod hominem non liberent à Gehennâ, nec remunerentur premio sempiterno, nam aliqui bona impiorum opera non fraudari mercede temporali, docet præter alios Patres Augustinus.* In genere ad hunc locum pro Evangelicis Sententiam contra Bellarminum dicat Sanctius, sequentia notanter observans: *Recordari in omnilinguâ, & omnium maximè in Ebraicâ, opus sonat externum, ortum non ab otiosa neque inertis, sed à vividâ practicæque memoria, unde quispiam recordari dicitur pauperis, cum illius sublevari inopiam; & meritorum alicujus, cum illa mercede debitâ compensat; & scelerum aut injuriarum, cum illas ulciscitur; aut paternarum Virtutum, quando filius ad illarum exemplar paternos in se mores informat.* Contra verò licet aliquis à se sive meritorum, sive injuriarum memoriam non deponat, oblitus tamen dicitur, cum nullum extat memoria illius monumentum aut argumentum externum, quia que iners est & otiosa, non existimatur esse memoria. Hinc Sancti sæpè aut orant DEUM, ut sui recordetur, id est, ut faveat; & quod oblitus sit & immemor, expostulant. Hinc orant, ut memor sit inimicorum, id est, ut illos puniat. Juxta hanc Scripturæ Sacre consuetudinem dicit Dominus, non futurum se memorem iniquitatum, quas homo penitens operatus est, eâ videlicet memoriâ, quâ quis injuriarum recordari solet, ultrice nimirum injuriarum aut peccatorum vindice; neque enim peccata apud DEAM in æternum vivunt, quæ semel vera Penitentia deleverit. Adplicetur hæc Sanctii Explicatio ad responsum Bellarmini, & erit manifestum, hunc ab illo deseri & refutari. In specie autem, quod eam attinet ex Augustino exceptionem, quâ bona impiorum opera non fraudari mercede temporali cum aliis quibusdam Patribus docuisse scribitur, indeque Bellarminus tanquam ex ratione oppositorum sequi existimat, quod & mala Justorum opera, ea etiam, quæ venialia dicuntur peccata, non sine omni punitone vel castigatione temporali remittantur aut prætermittantur; impertinenter nimis & inconsequenter arguitur. Ut enim cætera non urgeam, illud ante omnia nullitatem hujus illationis offendit, quod merces illa temporalis pro bonis, si quæ sunt, impiorum operibus non post hanc Vitam, sed in hac Vitâ adhuc confertur, id quod Augustinus loco per Bellarminum citato amplissimè ostendit, indeque ex ratione oppositorum aliud nihil deduci potest, quàm quod aliqua etiam punitio vel castigatio temporalis pro malis Justorum operibus, iis in specie, quæ peccata dicuntur venialia, juxta proportionem non Arithmeticam, sed Geometricam, adque normam Justitiæ non tam distributiivæ, quàm commutativæ, sequi debeat, quod ad fictas Ignis Purgatorii pœnas non pertinere, ipse Bellarminus fortè agnovisset, si rem hanc æquâ lance ponderasset.

Sequit-

Sequitur jam *nonus* ordine & numero locus à Bellarmini responsione vindicandus. Exhibet is sequens Apostoli Oraculum: *Omnes ad stabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisque, prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum.* Tale ex hoc contra Purgatorium formati argumentum scribit Bellarminus: *Si post hanc vitam peccata remitterentur, & locus esset purgationi, certè non reciperet unusquisque, prout gessit in corpore.* Respondet autem, *verissimam esse Pauli Sententiam.* Addit: *Nam illi etiam, qui remissionis & purgationis locum in futuro inveniunt Seculo, nihil recipiunt, nisi quod gesserunt in corpore; id enim meruerunt, perseverando in Fide & Charitate usque ad mortem, ut etiam post mortem purgari & juvari possent.* Quà ratione Sancti etiam Viri post mortem, etsi propriè nihil mereantur, tamen à Domino impetrant, quidquid postulant: quoniam id meruerunt in hac Vita rectè vivendo, ut etiam post hanc vitam à Domino exaudiantur, id quod præter alios iterùm Patres Augustinum non uno in loco docuisse perhibet. In genere & hic animadvertendum venit, Bellarminum pro more receptis à se, sed in concessis à parte nostrà hypothesebus militare, eà præsertim, quâ statuitur, Sanctos in hac Vita non pro se tantum rectè vivendo mereri, ut post mortem juventur, sed ut pro aliis etiam post hanc Vitam apud DEUM intercedendo, exaudiantur. In specie de Augustini & aliorum Patrum quoad Intercessionem pro defunctis Sententiâ paulò ante fuit dictum, ex eà nullum planè Purgatorium sequi aut ritè probari posse, quod satis est.

Restat utimus contra Purgatorium locus, qui tamen ex debito *primus* nominari potest, utpotè ante omnes alios Ignem hunc Purgatorium omnino excludens. Continet is oraculum Apocalypseos Johannæ illustrissimum: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur amodo, jam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis, opera enim illorum sequantur illos.* Ei tanquam Propositioni, ut Logici communiter dicunt, majori, hanc Subsumtionem contra Purgatorium subnecti dicit Bellarminus: *At pii omnes in Domino moriuntur, omnes igitur pii post mortem requiescunt, neque ullus est, qui in Purgatorio torqueatur.* Respondet dupliciter, primùm cum Anshelmo, illud amodo non significare à morte uniuscujusque, sed ab extremo Iudicio, de quo in toto capite Iohannes agit, itaque hunc fore sensum: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur; amodo enim, id est, à fine hujus iudicii, de quo nunc loquor, in aeternum requiescunt à laboribus suis.* Deindè, si id minus alicui probetur, responderi posse scribit cum Richardo de S. Victore & Haymone, loqui Iohannem de Viris perfectis, ac præsertim de Sanctis Martyribus, quos eo in loco consolari voluerit, qui nimirum simpliciter moriantur in Domino, neque aliquid purgandum ferant secum. Addit pro illustratione hujus: *Nam qui decedunt cum peccatis venialibus, aut cum debito alicujus pœna temporalis, ii non simpliciter moriuntur in Domino, sed partim in Domino, ratione Charitatis, quam ferunt secum, partim non in Domino, ratione peccatorum, quæ nihilominus secum ferunt. Neque mirum videbitur, quod aliquos mori dicamus partim in Domino, partim non in Domino, si legatur Augustinus, qui eosdem homines in hac Vita partim esse dicit Filios DEI, partim filios hujus Seculi.* Et hic iterùm aliqua in genere notari debent, utramque, Explicationem à Bellarmino laudatam concernentia. Ut enim de singulari *Alcasiari*, curiosissimi, ut videri vult, arcani Sensûs in Apocalypsi Johannæ Investigatoris Sententiâ jam prolixè non dicam, quâ non sibi tantum persuasit, sed & aliis voluit persuasum, *Mori in hoc loco non esse re ipsâ ex hac Vita decedere, sed constanti atque erecto esse animo ad vitam pro Christo cum Sanguine profundendam, & quasi victimam internecioni jam esse devotum ac destinatum pro DEI gloria & Christiana Fidei professione; atque adeo illos hic mortuos nominari, qui fortiter mori decreverunt, priusquam sceleris quidquam in Divinam committant Majestatem, ac omnes demùm labores & calamitates maturè prospiciant, quàm pluribus quidem argumentis confirmare visus est, nulli tamen Interpretum post se persuadere potuit.* Qui ante ipsum hæc Novi Testamenti oracula ex eodem ordine susceperunt explicanda, eam hic exhibuerunt Sententiam, quæ cum Bellarminianâ non convenit. Franciscus certè *Ribera* communem Sententiam de omnibus in Domino morientibus dicit esse veram & probandam, atque eidem favere consuetudinem Ecclesiæ, quæ in officio defunctorum hæc proponit verba, *quasi de omnibus velit quodammodo intelligi.* Addit, *causa est, quod esse in Domino, sive esse in Christo significat intra corpus Ejus contineri, non quomodocunque, sed ut viva membra.* Et post aliqua: *ita in Domino moriuntur, qui usq. ad mortem in Domino manent, & cum moriuntur, viva Christi membra sunt.* Sub-

Subjungit porro, *Est hic Sensus ad id, quod Apostolus agit, aptissimus, quoniam & eam de Martyribus complectitur & latius manat, adque justos omnes pertinet.* Secutus hunc proximè *Blasius Viegas*, apertius Bellarmini Sententiam postposuit laudatæ communiori, scribens: *Quidam recentiores existimant, Sermonem hic esse de Martyribus, ut Sensus sit, Beati mortui, qui in Domino moriuntur, hoc est, pro Domino vel propter Dominum, ajunt esse Idiotismum Ebraicæ Lingue frequentissimum.* Et meritò, inquit, de Martyribus sermo infertur, quia, cum Iohannes Sanctorum labores & persecutiones Antichristi tempore futuras commemorasset, par erat, ut fideles animaret, felices eos beatosque adpellans, qui pro Domino morerentur, prænuntiansque, fore, ut tamen à laboribus requiescerent. Verum quamquam Expositio hæc probabilis sit, multò tamen probabilior & verior nobis videtur communis Sententia, quæ hunc locum non ad Martyres tantum refert, sed ad Sanctos universos. Et ubi hanc Sententiam tradere ostendit *Bedam* cognomento *Venerabilem*, *Andream Casariensem*, *Richardum de S. Victore*, *Primasium*, *Calium Pannonium*, *Ioachimum Abbatem*, *Ansertum*, *Haymonem*, (quem cum *Richardo de S. Victore* in contrariam laudavit) imprimis *Bernhardum*, cujus egregia duo in hanc rem testimonia adduxit, ita porro eam *Ribera* confirmare studuit: *Accedit & Ecclesiæ autoritas, quæ in Officio defunctorum hoc utitur testimonio ad celebrandam cuiusvis defuncti memoriam, estque Expositio hæc Iohannis instituto inprimis adcommodata.* Cum enim instituat consolari fideles illius temporis, qui non omnes pro Christo Martyrium pati debent, imò ante paulo de Virginitate disseruisset, convenienti serie ac nexu illos in universum pronuntiavit felices ac beatos, qui in Domino, id est, in Fide & gratiâ Christi morerentur, quò à suis laboribus in Gloriâ requiescerent. Elegancia etiam sunt, quæ ad hujus phræleos illustrationem in sequentibus subjungit, quæ etiam contra *Alcasaris* singularem Sententiam possunt aliquatenus intervirere; *Mortui hoc loco non Mundo mortui, sed verè mortui per animæ separationem à corpore accipiendi sunt, ut sensus sit: Beati illi mortui, non, qui postquam semel mortui sunt, iterum moriuntur, sed qui in Domino moriuntur, id est, quibus contingit mori in Domino, seu in Domino mortuos esse.* Itaq, mori in Domino nihil est aliud, quàm mori in fide & gratiâ Domini, seu mori servum Domini, ut dictum est de *Mose*, idemque aliâ etiam loquendi formulâ significatur in sacris Literis, videlicet mori in Pace. *Moritur autem justus in Pace, quia in morte omnia ejus bella & certamina finiuntur, cum improbos maneat sempiterna apud Inferos cum tormentis deceratio.* Porro, moriuntur justi in Domino, id est, in Domini sinu quasi dormientes conqueſcunt; hoc enim sensu de Beato dictum est *Stephano*, quod obdormivit in Domino. *Apellatur autem mors justorum somnus, tum propter summam in ipsâ morte quietem & mentis tranquillitatem, ut somnum potius dulcem capere, quàm mori videantur; tum etiam, quia sicut Somnus præteriti laboris est requies, ita Sancti per mortem à laboribus vite requiescunt.* Eodem recidit illud, quod de *Mose* dicitur, *Mortuus est Moses servus Domini in terrâ Moab, jubente Domino, seu, ut Alii transferunt, super os Iehovah, seu, ex osculo Iehovah, ut sit Sensus, sicut Mater dormientem in sinu suo infantulum solet ore ori adplicato in lectulo reponere; ita Deum Mosen servum suum ceu dormientem infantulum per osculum & amplexum in Sinu Abrahamæ, quasi in lectulo collocasse.* Quæ ultima observatio cum eâ convenit, quæ ad hujus loci illustrationem ex *Sopranis Davide* in *Vindiciis Anti-Thomisticis* fuit laudata, Utriusque autem Interpretis Explicatio eum in finem prolixius fuit adducta, ut eò magis pateret absurditas Explicationis Bellarminianæ, quæ beatos partim in Domino, partim non in Domino mori statuit ineptissimè, & quod magis est, Augustinum ad suas trahere partes est conatus. Nimirum scripsit alicubi Augustinus, eosdem homines in hac Vita partim esse filios DEI, partim filios hujus Seculi, quia scilicet ipse Dominus dixit, *Filii hujus Seculi nubunt, & de Sanctis Patribus, Abrahamo, Isaac & Jacobo, aliisque in Sacris Scripturis legitur, quod per Nuptias generaverint.* At impertinentissimè, ne quid dicam gravius, exinde deducitur, ergò quidam in Domino partim, partim non in Domino moriuntur, cum alia longè sit conditio hominum in hac Vita, alia autem post hanc vitam, ubi ab illius statu & conditione ad statum & conditionem hujus argumentari non licet. Et fuit omnino hæc partim in Domino, partim non in Domino morientium distinctio, quam Bellarminus primùm somniavit, Augustino ignotissima, sicut videre licet ex eâ Oraculi hujus Explicatione, quam alibi exhibet: *Regnat cum Christo nunc primum Ecclesia in vivis & mortuis; propterea enim, sicut Apostolus dicit, mortuus est Christus, ut & vivorum & mortuorum domineretur. Sed idè tantum animas Martyrum commemoravit, quia ipsi præcipue regnant mortui, qui usque ad mortem pro Veritate certaverunt.*

Sed

lib. III. c. duas Epist. Pelag. c. 3.

lib. 20. de Civ. Dei. cap. 9.

lib. 1. de
peccat.
merit. c.
28.

Sed à parte totum, ceteros etiam mortuos intelligimus ad Ecclesiam pertinentes, quod est regnum Christi. Pertinet huc etiam, quod alibi iterum scripsit Augustus Doctor, adque aliam applicavit controversiam: Sicut per unum omnes ad condemnationem, sic per unum omnes ad Iustificationem; nec ullus est ulli locus medius, ut possit esse nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo. Hinc & ipse Dominus, volens auferre de cordibus male credentium istam nescio quam, medietatem, quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quasi merito Innocentia sint in Vita aeterna, sed quia non sunt baptizati, non sint cum Christo in regno. Ejus, definitivam protulit ad ora hæc obstruenda Sententiam, ubi ait: Qui mecum non est, adversum me est. Id quod hic Sanctus Pater contra medietatem Status Infantium non baptizatorum scripsit, dici etiam jure meritoque potest contra medietatem Status cum peccatis (ut vocant) venialibus ex hæc vitâ decedentium, cum verba Christi, ad quæ Augustinus provocat, sint generalia, quibusvis specialibus applicanda casibus. Addantur autem, quæ supra ex quinto Hypognosticon libro de duobus tantum receptaculis animarum post hanc Vitam fuere adducta & contra Bellarminum vindicata, & mens Augustissimi Patris extra omne erit dubium.

conf. Pei
her. opusc.
P. 153. &
segg.

Nunc nihil amplius est super, quam ut ea etiam breviter videamus Sancti Doctoris testimonia, quibus confirmare voluit Bellarminus, ex ratione etiam de hoc Igne Purgatorio constare, eâ præprimis, quâ à mortalibus venialia distinguere solet peccata, penitentiam temporali digna, cum quibus si homo moriatur, necessum esse, ut in alia post hanc Vitâ ab iis purgetur & purificetur. Ad hujus distinctionis confirmationem sequentia laudat Augustini verba: *Alia sunt peccata infirmitatis, alia imperitiæ, alia malitiæ. Infirmitas contraria est virtuti, imperitiæ Sapientiæ, malitiæ Bonitati. Quisquis igitur no vit, quid sit Virtus & Sapientiæ DEI, potest existimare, quæ sint venialia peccata, & quisquis no vit, quid sit Bonitas DEI, potest existimare, quibus peccatis certa debeat pena & hic & in futuro Seculo. Quibus bene tractatis probabiliter judicari potest, qui non sint cogendi ad penitentiam luctuosam & lamentabilem, quamvis peccata fateantur; & quibus nulla omnino Salus sit speranda, nisi sacrificium obtulerint DEO, Spiritum contribulatum per Penitentiam.* Ad hanc rationem accedit alia, quâ statuit, cum peccatores DEO reconciliantur, non totam semper cum peccato dimitti penam temporalem; ac posse fieri & sæpe fieri, ut aliquis in totâ Vita non planè satisfecerit pro illa temporali penâ. Necessario igitur statui debere Purgatorium. Antecedens hujus rationis duobus probare studet Augustini testimoniis, quorum prius dum paulò ante fuit examini subiectum, ad posterius nunc tantum respicimus, quo Sanctus Pater sequentia legitur scriptis, Regii Platis ad Deum verba explicans: *Veritatem dilexisti, hoc est, impunita peccata, eorum etiam, quibus ignoscis, non dimisisti. Sic prærogasti misericordiam, ut servares & veritatem. Ignoscis confidenti, ignoscis, sed seipsum punienti; Sic servatur Misericordia & Veritas.* Ad utramque rationem breviter sic respondeo, nullum exinde radium Ignis Purgatorii adparere, etiam si utriusque antecedens concederetur. Posito enim, alia esse vel dici peccata mortis, alia autem veniæ; Item, remisso etiam peccato, super adhuc tamen esse peccati penam temporalem, non tamen necessario Ignis Purgatorius excitari inde potest & debet. Dum verò utrumque inter nos controversum, nondumque à parte adversariâ sufficienter demonstratum est, esse peccata quædam in se venialia, peccatorumque remissionem sequi non raro penam propriè dictam, per se patet, nullum esse consequens, quod pro Igne Purgatorio Bellarminus exinde voluit deductum. Sed &, quod ante omnia hic attendendum venit, neutrum habet Augustinum consentientem. Quamvis enim Doctor augustissimus distinguat inter peccata infirmitatis, imperitiæ & malitiæ, eaque opponat Virtuti, Sapientiæ & Bonitati Divinæ, imò peccata infirmitatis & imperitiæ venialia dicat; non eo tamen sensu vocasse venialia, quò communiter Patris Doctoribus dicuntur, suo infra loco ex pluribus & prolixioribus Ejus testimoniis, ubi hæc Controversia ex professo tractabitur, erit manifestum. Nunc pauca sufficere possunt verba, quibus magnitudinem minimorum etiam

in Psal.
50. vel 51.

quorumvis peccatorum erga Deum Justitiæ observatorem agnovit: *Ve etiam laudabili Vita hominum, si remota eam discutias Misericordiâ!* Quod verò ex mente regii Platis Veritatem Divinam commendans Augustinus agnovit, Deum peccata etiam remissa, non tamen omnino impunita dimittere, de castigatione Paternâ intelligi debere supra dictum est, quâ in hæc etiam Vita Deus fideles suos solet visitare, quam idem Sanctus Doctor etiam sensu quodam dixit Ignem Purgatorium, nihil tamen profus ad Ignem Purgatorium, qui animas cum peccatis venialibus & nullâ adhuc satisfactione aut

lib. 9. Con.
fess. cap.
ult.

passione expiatis mortuorum juxta Papæorum sententiam purgat, pertinere certum est, ut adeo Augustinus impertinenter utrobique & hic sit à Bellarmino tanquam testis laudatus; qui, ne quid relinquat in hâc etiam Quæstione intentatum, in primis ut obtineat, *Purgatorii confessionem pertinere ad Fidem Catholicam*, cui adsertioni demonstranda ultimum libri prioris de Purgatorio Igne Caput consecravit, ad ea etiam Augustini testimonia respondere conatus est, quæ supra ad locum Pauli de Igne, per quem architectos Fidei fundamento ligna, scænum, stipulas impertinenter superædificantes salvari tandem dixit, prolixè fuerunt adducta, utpotè in quibus non-nisi dubitanter de Igne Purgatorio scripsit, ut ex Ejus Sententiâ nihil omninò certi possit haberi, quæ dubitatio locum habere non posset, si Augustinus Purgatorii confessionem ad Fidem Catholicam pertinere censuisset. Bellarminus ergò, ut dixi, ne Augustinus in hâc Quæstione, quæ maximi apud Papæos est momenti, videatur dubius, omnem movet lapidem, duplici responso se muniens. Primum dicit, *opponi debere alia Sancti Patris loca, quæ extra dubium omne, non solum Orationes & Sacrificia pro defunctis commendent, sed & ipsum Ignem Purgatorium post hanc vitam exhibeant defunctorum animas purgantem*. At quo respectu Doctor augustus cum aliis Patribus Orationes pro defunctis commendaverit, qualem quoque Ignem in die extremi demum Judicii homines purgandum statuerit, ubi Ignis Purgatorius juxta Papæorum Sententiam nunc ardens jam extinctus erit, supra itidem propriis Ejus verbis fuit ostensum, ut prolixâ hic repetitione non sit opus. Videamus ergò alterum Bellarmini responsum, quo dubitantem Augustini de Igne Purgatorio animum ad liquidum deducere nititur. Dicit autem, *Augustinum dubitare solum de genere peccati, quod punitur, an videlicet, sicut in hâc vita immoderatus amor erga temporalia purgatur à Deo variis adfectionibus, ita etiam sit credibile, post hanc adhuc vitam remanere aliquas in Animâ talium adfectionum reliquias, quæ purgari debeant molestiis & tribulationibus*. Addit, *Etsi enim animæ vacantes corpore non videntur tangi posse adfectionibus ejusmodi corporalibus, tamen cum sint formæ corporum, & in corporibus diu fuerint, & corporibus adpetant rursus conjungi, non est incredibile, eos recordari adhuc voluptatum, quas per instrumenta perceperunt corporea, & aliquo earum teneri desiderio*. Verùm Bellarmini hæc sunt verba, quibus quidem Augustini dubiam de Igne Purgatorio mentem studet facere certam, sed præter & contra mentem Ejus, id quod ex ipsis manifestum est verbis, si tantum modo ponderentur debito.

LIBER SECVNDVS,

DE

IGNIS PURGATORII CIRCUMSTANTIIS,

EXTincto per Augustini autoritatem Igne Purgatorio, aut ad minimum dubitationi exposito, quale nimirum Doctores Papæi statuunt, idque, ut in suis perpetuò ardeat culinis, omni studio laborant, undè undè ad illud fovendum ligna colligentes, superfedere liceret eo labore quem hujus Purgatorii circumstantiarum Examen requirere videtur, cum juxta omnium Philosophorum canonem à nemine non receptum *non-Entis nulla sint adfectiones*, & de eo, quod in dubio adhuc est, non nisi circumstantiæ umbratiles possint prædicari. Ne tamen & hic aliquid videar præter debitum omisisse ad hanc Quæstionem pertinens, breviter tantum & quasi per stricturas ea notabo, quæ ad Augustini autoritatem pertinere aliquâ ratione videbuntur. Et quidem quod Personas attinet, quibus Ignem Purgatorium convenire censet Bellarminus, dum cæteris septem de hâc circumstantiâ erroribus & primo quidem loco accenset eum, quo statui dicit, *purgari debere post vitam hanc tam bonos, quam malos, uno excepto Christo*, huncque errorem, quem dicit manifestum, multis adscribit Patribus, nominatim, *Origeni, Ambrosio, Hilario, Lactantio, Hieronymo, Alcuino, Ruperto Tuitiensi*, utut existimet, *Patres & Scriptores hosce, excepto Origene, videri sano modo intelligi posse, aliquos videlicet eorum juxta Pauli Oraculum intelligere Ignem Extremi Judicii, aliquos autem videri intel-*

Ff

intel-